

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА

СЕРЕДА ЛЮБОВ ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 378.147:615.8-051]:796.012.6 (043.3)

**РОЗВИТОК САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

Спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Суми – 2020

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка (м. Суми), Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Лянной Юрій Олегович,
Сумський державний педагогічний
університет імені А.С. Макаренка,
ректор (м. Суми)

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Солдатенко Микола Миколайович,
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені академіка І.А. Зязюна НАПН України,
провідний науковий співробітник
відділу теорії і практики
педагогічної освіти (м. Київ)

доктор педагогічних наук, доцент
Шукатка Оксана Василівна,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
доцент кафедри фізичного виховання
та спорту (м. Львів)

Захист відбудеться 28 травня 2020 року о 10.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 55.053.03 у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка Міністерства освіти і науки України за адресою: 40002, м. Суми, вул. Роменська, 87.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка Міністерства освіти і науки України за адресою: 40002, Сумська обл., м. Суми, вул. Роменська, 87.

Автореферат розіслано 28 квітня 2020 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. Ю. Кудріна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Суспільна та державна потреба в збереженні, відновленні та зміцненні здоров'я населення, стрімкий розвиток реабілітаційного напрямку в медицині, визнання світовою спільнотою необхідності удосконалювати якість медичних послуг, прагнення громади бути фізично, морально і соціально здоровою зумовлюють особливі вимоги до професійної діяльності медичного персоналу загалом і фізичних терапевтів, ерготерапевтів передусім. Фахівець з фізичної терапії, ерготерапії повинен уміти на високому рівні надавати послуги з розвитку, збереження й відновлення максимальної рухової та функціональної спроможності людини, що послаблена чи втрачена через перенесені травми, хвороби, негативний вплив навколишнього середовища, сприяти відновленню функцій органів та систем, знижувати ймовірність набуття інвалідності, сприяти загартуванню та підвищенню тренованості населення.

В умовах динамічного розвитку медичних технологій відбувається постійне та стрімке осучаснення лікувально-реабілітаційних методик, способів проведення занять фізичної культури з особами різного віку, статі, фізичного розвитку, фізичної підготовленості. При виконанні своїх фахових обов'язків фахівець з фізичної терапії, ерготерапії має враховувати швидкий розвиток науково-методичного обґрунтування використання засобів і методів фізичного виховання, оновлення інформації щодо особливостей розвитку фізичних якостей і формування рухових навичок.

Професійна підготовка майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії в Україні має забезпечити здатність майбутнього фахівця в галузі фізичної терапії, ерготерапії до самоосвіти у напрямі опанування нових методик фізичної реабілітації. Необхідність розвивати у майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії уявлення про шляхи підвищення власної кваліфікації, ресурси, завдяки яким можливі саморозвиток і самовдосконалення в професії, формувати навички самостійної роботи та використання дослідницьких методів актуалізує важливість удосконалення змісту, форм, методів та засобів розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки

Ключові пріоритети розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії та ерготерапії в Україні визначено у міжнародних стандартах і рекомендаціях щодо забезпечення якості вищої освіти (World Confederation for Physical Therapy «Guideline for standards of physical therapy practice», «Guideline for physical therapist professional entry level education», а також World Federation of occupational therapists «Entry level competencies for occupational therapists») та загальнодержавних документах (Законах України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (2013 р.), Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» (2015 р.), постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» (2011 р.), Національній доповіді про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (2016 р.), Національній стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до

2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» (2016 р.) та інших нормативних документах.

Теоретичною основою дослідження слугують наукові праці, в яких:

– висвітлено аспекти професійної підготовки фахівців на компетентнісних засадах, зокрема: положення сучасної філософії і методології професійної освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень та ін.), положення щодо технологізації освітнього процесу (О. Набока, О. Пехота та ін.), теоретико-методичні засади формування й розвитку професійної компетентності і майстерності (І. Зимня, В. Луговий, О. Семенов, М. Солдатенко, В. Ягупова та ін.), методологічні підходи до професійного розвитку особистості (Н. Бібік, О. Дубасенюк, О. Савченко, І. Бех, А. Деркач та ін.);

– узагальнено особливості професійної підготовки майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів, зокрема: фундаментальні та прикладні основи такої підготовки (В. Кукса, Ю. Лянной, Р. Маслов, Л. Сущенко), зарубіжний досвід підготовки фахівців з фізичної терапії, ерготерапії (О. Базильчук, Т. Бугеря, С. Гук, І. Турчик та ін.), поняттєвий апарат в галузі фізичної терапії, ерготерапії, фізичної реабілітації (О. Боровська, А. Герцик, О. Гузій, О. Мерзлікіна та ін.), проблеми формування культури здоров'я, здорового способу життя, підготовки фахівців до здоров'язберезувальної діяльності (Н. Белікова, О. Глагощук, Л. Кравчук, О. Міхєєнко, М. Співак та ін.);

– досліджено феномен самоосвіти, самоосвітньої діяльності й самоосвітньої компетентності, зокрема: науково-методичні проблеми професійної самоосвіти, самовиховання (З. Лук'янова, М. Кузьміна, П. Осипов, Н. Талізїна та ін.), формування самоосвітньої компетентності (Н. Половнікова, В. Скнар та ін.), формування готовності до самоосвіти (Г. Серіков, А. Трофименко та ін.).

Ознайомлення з результатами досліджень науковців з проблем підготовки майбутніх бакалаврів з фізичної терапії засвідчує, що розвиток самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців забезпечує їх конкурентоспроможність на ринку праці, однак цей процес гальмується низкою суперечностей, зокрема між:

– запитом українського суспільства на фізичних терапевтів, ерготерапевтів, здатних самостійно опанувати нові методи й технології реабілітації, та недостатньою зорієнтованістю професійної підготовки бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії на формування і розвиток у них умінь самостійної освітньої діяльності;

– потребами постійного удосконалення знань, умінь і навичок у практичній роботі фізичних терапевтів, ерготерапевтів та домінуванням у професійній підготовці підходів, які більшою мірою зорієнтовані на відтворення та повторення напрацьованих алгоритмів лікувальних дій замість орієнтації на здобуття знань та опанування нових технологій відновлення порушених функцій людського організму;

– необхідністю розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії, який базується на сформованій

здатності здійснювати самоосвітню діяльність, та нерозробленістю моделі такого розвитку у процесі професійної підготовки.

Актуальність проблеми, її практичне значення та недостатня теоретична розробленість зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Розвиток самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної роботи кафедри здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії Навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка «Теоретико-методологічні і організаційно-методичні проблеми здоров'я, фізичної реабілітації та корекційної педагогіки» (державний реєстраційний № 0115U005933, 2015-2019 рр.), у межах роботи над якою автором розроблено модель розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки.

Тему дисертаційної роботи затверджено вченою радою Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка (протокол № 5 від 24 грудня 2012 року, уточнено у протоколі № 3 від 28 жовтня 2019 року).

Об'єкт дослідження – процес професійної підготовки майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії.

Предмет дослідження – модель розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці моделі розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки.

Для досягнення поставленої мети було сформульовано такі **завдання**:

1) виявити ступінь розробленості проблеми розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки;

2) охарактеризувати сутність і структуру самоосвітньої компетентності;

3) розробити критерії, показники та рівні розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії;

4) розробити і науково обґрунтувати модель розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки;

5) експериментально перевірити модель розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки.

Для реалізації мети і вирішення поставлених завдань було використано комплекс **методів дослідження**:

– *теоретичні*: *аналіз, синтез та систематизація* наукових джерел з метою виявлення стану розробленості проблеми розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії,

систематизація й узагальнення для дослідження стану професійної підготовки до самоосвітньої діяльності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у практиці освітнього процесу у вітчизняних закладах вищої освіти;

термінологічний аналіз для визначення сутності і змісту ключових дефініцій дослідження; *структурно-логічний аналіз* для визначення компонентів, критеріїв, показників та рівнів розвитку самоосвітньої компетентності; *педагогічне проектування та моделювання* з метою опису моделі розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки;

– *емпіричні*: *спостереження, анкетування* для вивчення практичного досвіду розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії у вітчизняних закладах вищої освіти;

педагогічний експеримент (констатувальний та формувальний), *педагогічний моніторинг, тестування* для визначення рівнів розвитку самоосвітньої компетентності та експериментальної перевірки ефективності розробленої моделі розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки;

– *статистичні*: методи описової статистики, критерій однорідності χ^2 Пірсона з метою опрацювання результатів педагогічного експерименту та визначення вірогідності отриманих результатів.

Наукова новизна і теоретичне значення одержаних результатів дослідження полягає у тому, що:

– *вперше*: теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено модель розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки, яка ґрунтується на системному, компетентнісному, праксеологічному, діяльнісному, проєктному, синергетичному та особистісно-орієнтованому підходах та загальнодидактичних (науковості, системності і послідовності, доступності, зв'язку навчання з життям, свідомості і активності, наочності, міцності засвоєння знань, умінь і навичок, індивідуального підходу) і специфічних (системності; професійної спрямованості; поєднання колективних та індивідуальних форм і методів навчальної діяльності; самоорганізації; мотивації) принципах навчання, описує методи (веб-квести, проєктні, навчальна екскурсія, складання інтелектуальних карт), форми (проблемна лекція, лабораторні заняття, диспути, дебати, конференції, круглий стіл, семінари, ділова гра, тренінги, виробнича практика) і засоби (відкриті освітні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення) навчання;

– *визначено* діагностичний інструментарій: мотиваційно-вольовий критерій (показники: ціннісні установки та мотивація до самоосвіти), пізнавально-діяльнісний критерій (показники: відтворення і використання знань з фізичної терапії, ерготерапії та уміння здійснювати самоосвітню

діяльність) та поведінковий критерій (показник: вольові якості) та рівні розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки (інтуїтивний, усвідомлений, системний);

– *визначено* педагогічні умови розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки (опанування майбутніми фізичними терапевтами, ерготерапевтами технік тайм-менеджменту, рефлексивних прийомів та методів роботи з інформацією; поширення спеціалізованих відкритих освітніх ресурсів; керування самостійною роботою майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів у процесі професійної підготовки; розробка індивідуальних програм професійної підготовки);

– *уточнено* сутність понять «самоосвітня компетентність майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії» (якісна інтегральна характеристика фахівця, яка поєднує здатність особистості здійснювати самоосвітню діяльність у галузі фізичної терапії, ерготерапії та ціннісні установки і прагнення до самоосвіти в цій галузі); «розвиток самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії» (процес удосконалення індивідуальних характеристик особистості, який базується на самоосвітній діяльності й ціннісних установках щодо власного професійного розвитку та реалізується через зовнішній і внутрішній вплив на розвиток знань і вмінь у галузі фізичної терапії, ерготерапії та на здатність здійснювати рефлексію);

– *подальшого розвитку набули* зміст, форми і методи організації освітнього процесу, спрямованого на розвиток самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці навчально-методичного забезпечення розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії, зокрема у розробці й упровадженні в освітній процес закладів вищої освіти курсу за вибором «Технологія самоосвітньої діяльності», методичних рекомендацій «Набуття самоосвітньої компетентності майбутніми бакалаврами з фізичної терапії, ерготерапії».

Результати дослідження можуть бути використані науково-педагогічними працівниками для розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії та інших спеціальностей у процесі професійної підготовки, для організації самостійної та індивідуальної роботи, при створенні методичних рекомендацій з професійно орієнтованих дисциплін, студентами у процесі підготовки науково-дослідних та кваліфікаційних робіт, виконанні наукових і творчих проєктів, а також у системі підвищення кваліфікації фахівців з фізичної терапії, ерготерапії.

Основні положення та результати дослідження **упроваджено** в освітній процес Чернігівського національного технологічного університету (довідка № 110 від 30.05.2019 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 2396/1 від 01.08.2019 р.), Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (довідка № 24/7 від

10.09.2019 р.), Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради (довідка №01-13/543 від 20.09.2019 р.), Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (довідка № 01/10-915 від 06.11.2019 р.).

Особистий внесок здобувача в опублікованій статті [6] полягає у постановці та описі експериментального дослідження.

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено й обговорено на науково-практичних конференціях, зокрема, *міжнародних*: «Діджиталізація в Україні: інновації в освіті, науці, бізнесі» (Бердянськ, 2019 р.), «Україна майбутнього: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку» (Суми, 2019 р.), «Тенденції розвитку психології та педагогіки» (Київ, 2019 р.), «Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей» (Суми, 2019 р.), «Психологія і педагогіка в системі сучасного гуманітарного знання XXI століття» (Харків, 2019 р.); *усеукраїнських*: «Сучасні тенденції організаційно-методологічного забезпечення підготовки фахівців: проблеми та шляхи їх вирішення в умовах глобалізації та євроекономічної інтеграції» (Харків, 2019 р.), «Інформаційні технології в освітньому процесі» (Чернігів, 2019 р.).

Результати дисертаційного дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії Навчально-наукового інституту фізичної культури Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (2015-2019 рр.).

Публікації. Основні наукові положення дисертаційного дослідження опубліковано в 15 наукових і навчально-методичних працях (з них 14 – одноосібні): 1 навчальний посібник, 5 статей у наукових фахових виданнях України і 1 стаття у періодичному науковому закордонному виданні, 2 публікації індексується світовою наукометричною базою Index Copernicus, 7 матеріалів апробаційного характеру, 1 публікація, яка додатково відображає результати дисертаційного дослідження.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотацій, переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (282 найменування, із них 21 – іноземними мовами) та 13 додатків на 55 сторінках. Дисертація містить 20 таблиць та 23 рисунки.

Загальний обсяг дисертації становить 282 сторінки, із них основного тексту – 172 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано об'єкт, предмет, мету, визначено завдання, описано методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення роботи, наведено відомості про апробацію та впровадження одержаних результатів.

У *першому розділі* «**Теоретичні засади розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки**» виявлено ступінь розробленості проблеми

розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки; схарактеризовано сутність і структуру самоосвітньої компетентності; визначено критерії, показники та рівні розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії.

Узагальнення і систематизація наукових джерел дало змогу здійснити термінологічний аналіз ключових понять дослідження.

Аналіз наукових розвідок О. Базильчук, Н. Белікової, Т. Бугері, О. Бурки, Л. Волошко, С. Гук, В. Крупи, В. Кукси, Ю. Лянного, Р. Маслова, О. Погонцевої, А. Фастівець, присвячених проблемам підготовки *майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії*, вказує, що фізична терапія, ерготерапія – це сформована і легітимна професія з особливими професійними аспектами клінічної практики, що визначається різноманітністю соціальних, економічних, культурних та політичних умов.

Систематизація й узагальнення міжнародних та загальнодержавних документів у сфері професійної освіти, наукових джерел (роботи Л. Адарюкової, Т. Волошиної, С. Касіянц, І. Мосі, Ю. Пришупи, Є. Співаковської-Ванденберг, Р. Цокур та ін.) засвідчують, що визначення понять «самоосвіта», «самоосвітня діяльність», «самоосвітня компетентність» є залишається дискусійним. *Самоосвіту* в контексті проблеми дослідження уточнено як цілеспрямований і систематичний процес пізнавально-пошукової діяльності особистості з метою вдосконалення знань, вмінь й навичок у професійній галузі, підвищення власного рівня конкурентоспроможності на ринку праці (встановлено на основі термінологічного аналізу робіт П. Осипова, Г. Серікова, Є. Квятковського, М. Кузьміної та ін.). Поняття «самоосвітня діяльність» охарактеризовано як самостійно організовану та керовану пізнавальну діяльність особи, що передбачає у неї здатність набувати нові знання, вміння та навички з метою гнучкого реагування на зовнішні впливи (потреба у працевлаштуванні, соціальна реалізація, професійний розвиток, кар'єрне зростання тощо) (встановлено на основі термінологічного аналізу робіт Н. Бухлової, М. Мерілінен, Н. Сидорчук, Х. Тімперлі та ін.).

Узагальнення і систематизація наукових джерел дозволило визначити поняття «самоосвітня компетентність майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії» як якісну інтегральну характеристику фахівця, що поєднує здатність особистості здійснювати самоосвітню діяльність у галузі фізичної терапії, ерготерапії та ціннісні установки і прагнення до самоосвіти в цій галузі. Поняття «розвиток самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії» охарактеризовано як процес удосконалення індивідуальних характеристик особистості, який базується на самоосвітній діяльності й ціннісних установках щодо власного професійного розвитку та реалізується через зовнішній і внутрішній вплив на розвиток знань і вмінь у галузі фізичної терапії, ерготерапії та на здатність здійснювати рефлексію.

На основі структурно-логічного аналізу визначено компоненти самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії: *мотиваційно-ціннісний компонент* (передбачає наявність

мотивації на постійну професійну самоосвіту, мотивації на виконання самоосвітньої діяльності та ціннісних установок на оволодіння сучасними технологіями фізичної реабілітації); *гносеологічно-праксеологічний компонент* (передбачає міцну ґрунтовну базу професійних знань з фізичної терапії, ерготерапії та умінь їх застосувати у практичних ситуаціях, володіння уміннями навчатися та прийомами самоосвітньої діяльності); *організаційно-особистісний компонент* (передбачає вміння організовувати власну професійно-пізнавальну діяльність та оцінювати її результати, а також характеризує особисте ставлення студента до самоосвітньої діяльності як до ресурсу вдосконалення знань, вмінь й навичок у професійній галузі, підвищення власного рівня конкурентоспроможності на ринку праці, вольові якості, ініціативність, відповідальність).

Для характеристики рівнів сформованості самоосвітньої компетентності визначено відповідний діагностичний інструментарій: *мотиваційно-вольовий критерій* (показники: ціннісні установки та мотивація до самоосвіти), *пізнавально-діяльнісний критерій* (показники: відтворення і використання знань з фізичної терапії, ерготерапії та умінь здійснювати самоосвітню діяльність) та *поведінковий критерій* (показник: вольові якості).

Розроблені показники дозволили виокремити три рівні розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії: *інтуїтивний, усвідомлений, системний*.

Таким чином, у першому розділі подано вирішення першого, другого та третього завдань дослідження.

У *другому розділі «Моделювання процесу розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки»* розроблено і науково обґрунтовано модель розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки.

На основі методів педагогічного проектування та моделювання процесу розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки розроблена модель (рис. 1), яка базується на врахуванні комплексу методологічних *підходів* (системного, компетентнісного, праксеологічного, діяльнісного, проектного, синергетичного та особистісно-орієнтованого) та *принципів* (загальнодидактичних: науковості, системності і послідовності, доступності, зв'язку навчання з життям, свідомості і активності, наочності, міцності засвоєння знань, умінь і навичок, індивідуального підходу; *специфічних*: системності; професійної спрямованості; поєднання колективних та індивідуальних форм і методів навчальної діяльності; самоорганізації; мотивації), передбачає використання різноманітних форм (проблемна лекція, лабораторні заняття, диспути, дебати, конференції, круглий стіл, семінари, ділова гра, тренінги, виробнича практика), методів (веб-квести, проектні, навчальна екскурсія, складання інтелектуальних карт) й засобів навчання (відкриті освітні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення, посібники).

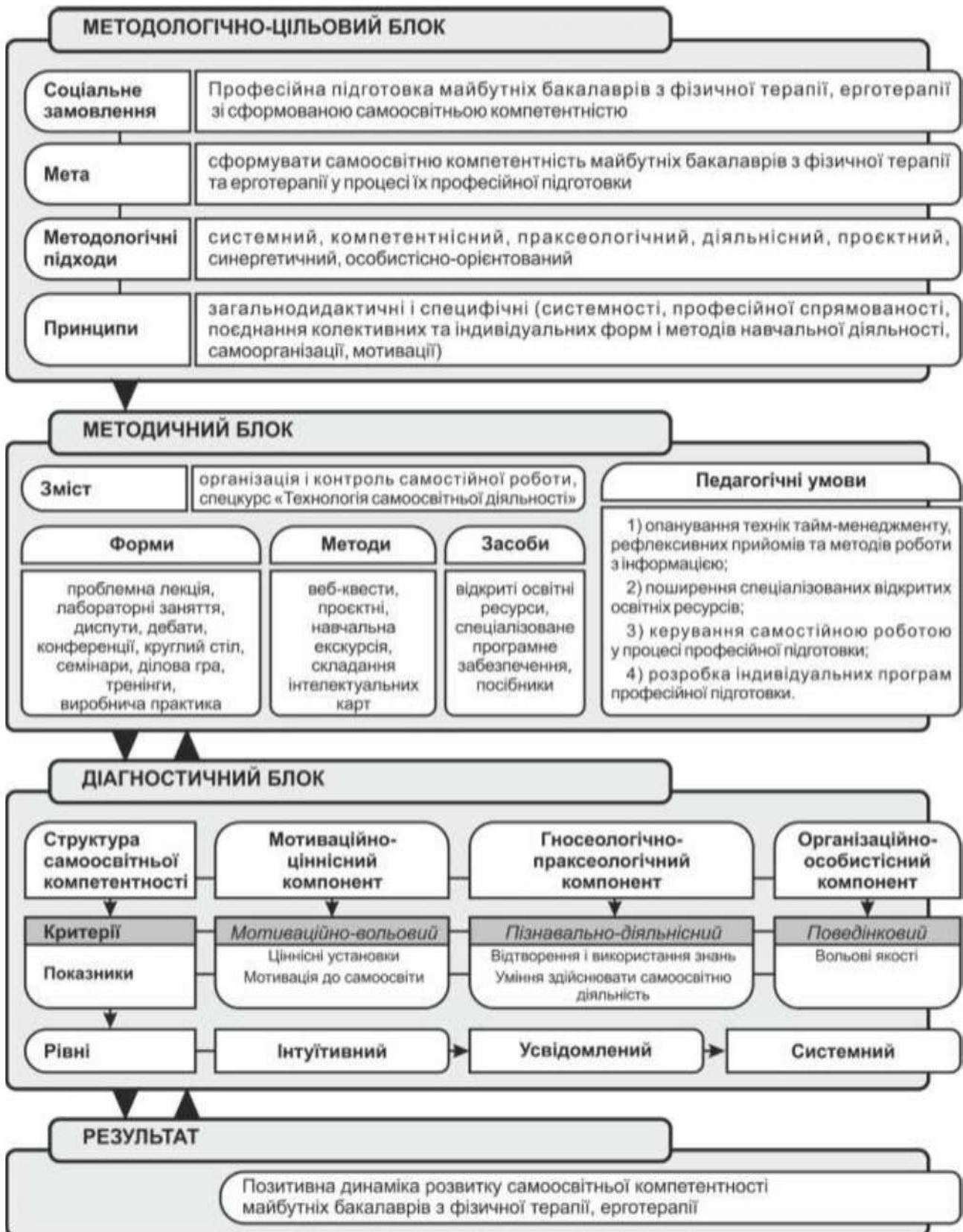

Рис. 1. Модель розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки

Системний підхід спрямований на забезпечення цілісності процесу розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії; *компетентнісний* підхід передбачає, що розвиток самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії має стимулювати підвищення рівня розвитку професійної компетентності; застосування *праксеологічного* підходу є теоретичною основою для обґрунтування специфіки виконання раціональної та ефективної самоосвітньої діяльності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії, які спираються на вміння будувати стратегії з урахуванням власного й чужого досвіду, вміння орієнтуватися у ситуаціях, де обмеженість вхідних даних вимагає ризику та аналізу досвіду власних і чужих помилок, вміння критично оцінювати обрані стратегії професійної діяльності; врахування переваг *діяльнісного* підходу сприяє розкриттю індивідуальних можливостей студента в активній навчальній і самостійній пізнавальній діяльності; *проектний* підхід спрямований на формування у майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії не лише теоретичних знань, а й умінь шукати та аналізувати нову інформацію, доводити власну думку, ефективно взаємодіяти у команді, розвивати самостійність мислення, ініціативність, рефлексивність щодо власної та командної діяльності; *синергетичний* підхід дозволяє характеризувати розвиток самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії як відкриту освітню систему, яка обумовлює вивчення нових реабілітаційних технологій і виступає конструктивним механізмом професійного особистісного розвитку майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії; *особистісно-орієнтований* підхід використано для орієнтації процесу професійної підготовки майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії на розвиток особистості в умовах атмосфери врахування індивідуальних особливостей кожного, співробітництва, сприяння активності та самостійності кожного студента.

Ефективний розвиток самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки забезпечують педагогічні умови: опанування майбутніми фізичними терапевтами, ерготерапевтами технік тайм-менеджменту, рефлексивних прийомів та методів роботи з інформацією; поширення спеціалізованих відкритих освітніх ресурсів; керування самостійною роботою майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів у процесі професійної підготовки; розробка індивідуальних програм професійної підготовки (у межах неформальної освіти рекомендації до вибору варіативних дисциплін, опанування окремих технік, відвідування тренінгів в контексті обраної спеціалізації у професійній галузі тощо).

На основі аналізу наукових джерел та вивчення практичного досвіду обґрунтовано форми, методи та засоби навчання, орієнтовані на розвиток самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії та ерготерапії. Основними методами, формами та засобами навчання, що підвищують ефективність розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів, є кейс-стаді, участь у ділових іграх,

дискусіях, круглих столах, складання інтелект-карт та портфоліо, розробка проєктів, створення «паспорту самоосвітньої компетентності», науково-дослідна діяльність, організація тренінгів, орієнтаційних зустрічей, модерацій. Вони покликані розвивати самоосвітню компетентність студентів поступово, від розвитку вміння усвідомлювати мотиви пізнавально-пошукової діяльності, з подальшим опрацюванням професійно-важливої інформації, ефективною організацією самоосвітньої діяльності на практиці та до вмінь оцінювати отримані результати і визначати шляхи подальшого самовдосконалення.

Таким чином, у другому розділі подано вирішення четвертого завдання дослідження.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності моделі розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки» експериментально перевірено модель розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки.

Експеримент проводився в умовах реального освітнього процесу (2016–2019 рр.) із залученням 164 майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії та 31 викладача зі стажем педагогічної роботи понад 5 років.

На *констатувальному* етапі експерименту за допомогою анкетування вивчалось ставлення студентів до самоосвітньої діяльності. Аналіз відповідей підтвердив усвідомлення студентами, майбутніми бакалаврами з фізичної терапії, ерготерапії важливості самоосвіти для майбутнього професійного успіху, а також дозволив визначити причини труднощів чи упередженого ставлення до самоосвітньої діяльності, які при цьому виникають: обмеженість часу, невміння працювати із великою кількістю джерел; незнання технік та методів результативної самоосвітньої діяльності; невміння працювати з електронними освітніми ресурсами; надання переваги плануванню роботи викладачем чи керівником проєкту замість самостійного планування, бажання працювати за перевіреним алгоритмом; невміння аналізувати власну самоосвітню діяльність та співвідносити наявні результати із запланованими.

З урахуванням результатів констатувального дослідження було конкретизовано *формувальний* експеримент, розроблено методичні рекомендації до дисциплін гуманітарного блоку («Філософія», «Психологія», «Іноземна мова»), дисциплін природничо-наукової, загальнопрофесійної та спеціальної професійної підготовки щодо організації самостійної роботи, запропоновано різноманітні завдання творчо-пошукового характеру (самостійно знайти інформацію щодо юридичної, адміністративної та кримінальної відповідальності фізичного терапевта, розробити комплекс практичних вправ за напрямками, дослідити фізіологічний вплив реабілітаційних технологій на організм людини, рівень задоволеності від систематичного заняття руховою активністю, підготувати доповіді на конференцію («Візуальні зміни як спосіб мотивації для занять», «Травматизм і відсутність ефекту від занять», «Фізичне навантаження – стрес для організму» та ін.).

Результативними виявилось використання таких форм навчання, як проблемна лекція, лабораторні заняття, диспути, дебати, конференції, круглий

стіл, семінари, ділова гра, тренінги, виробнича практика. Особливу увагу приділено веб-квестам («Тематичний пошук інформації щодо змісту професійної діяльності ерготерапевта в сфері охорони здоров'я в Інтернеті», «Інтернет-ресурс з біомеханіки людини» та ін.), організації проєктів («Організаційно-методичні основи фізичної реабілітації», «Основні техніки планування часу (метод Франкліна, техніка Паретто, матриця Ейзенхауера, ABC-аналіз, діаграма Ганта)», «Шляхи створення програм фізичної терапії» та ін.), навчальним екскурсіям в лікувально-профілактичні та реабілітаційні заклади, спа-центри, спеціалізовані санаторії), складанню інтелектуальних карт («Я – студент спеціальності ФТЕ», «Я – професіонал з фізичної терапії, ерготерапії», «Ідеальний професіонал фізичний терапевт», «Список важливих справ фізичного терапевта» та ін.).

Урахування педагогічних умов обумовило вибір методів роботи з інформацією: підготовка рефератів і анотацій з фізичної терапії, ерготерапії; складання індивідуальних алгоритмів розв'язання професійних завдань, сортування матеріалу за критерієм професійної значущості для фізичного терапевта, ерготерапевта; оволодіння аналітичними методами роботи з текстом на основі вивчення реабілітаційних методик (перше загальне сприйняття змісту, оцінка потреби в обробці матеріалу; пошук, виділення істотної інформації, визначення її важливості; узагальнення і критична оцінка матеріалу з метою фіксації основних ідей; пошук змістовних вказівок типу «виділені слова, речення, таблиці, схеми» за темою); методи роботи з текстами (метод «мозаїки»; складання інтелект-карт з метою оволодіння термінологією фізичного терапевта, ерготерапевта тощо).

Особлива увага приділена опануванню рефлексивних прийомів аналізу й самоаналізу для виявлення мотивів самоосвітньої діяльності у майбутній професійній діяльності та психологічних особливостей майбутнього фізичного терапевта, ерготерапевта; оформлення портфоліо реабілітолога тощо.

Зміст професійної підготовки майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії, що забезпечує розвиток самоосвітньої компетентності, передбачає вдосконалення робочих програм дисциплін, робочих програм навчальних практик через посилення самостійної роботи та організації постійного контролю за її виконанням. Методика формування самоосвітньої компетентності студентів передбачає запровадження спецкурсу «Технологія самоосвітньої діяльності», мета якого – опанування техніками тайм-менеджменту, рефлексивних прийомів та методів роботи з інформацією для розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів.

Статистичний аналіз результатів упровадження моделі розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки (табл. 1) здійснювався за допомогою критерія однорідності Пірсона і підтвердив розбіжність розподілів рівнів розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії для експериментальної (ЕГ, 83 особи) і контрольної (КГ, 81 особа) груп.

Таблиця 1

Динаміка результатів експерименту

Рівні	Констатувальний етап		Формувальний етап		Динаміка	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
Показник «Ціннісні установки»						
Інтуїтивний	46,45%	48,62%	46,99%	51,93%	-1,63%	-24,31%
Усвідомлений	30,05%	29,28%	28,42%	49,70%	0,54%	3,31%
Системний	23,50%	22,10%	24,60%	43,10%	1,10%	21,00%
Показник «Мотивація до самоосвіти»						
Інтуїтивний	31,15%	29,83%	31,69%	8,84%	0,54%	-20,99%
Усвідомлений	46,99%	48,62%	44,26%	52,49%	-2,73%	3,87%
Системний	21,86%	21,55%	24,05%	38,67%	2,19%	17,12%
Показник «Відтворення і використання знань»						
Інтуїтивний	31,69%	32,60%	28,96%	3,87%	-2,73%	-28,73%
Усвідомлений	48,63%	46,40%	46,44%	49,72%	-2,19%	3,32%
Системний	19,68%	21,00%	24,60%	46,41%	4,92%	25,41%
Показник «Уміння здійснювати самоосвітню діяльність»						
Інтуїтивний	31,15%	30,39%	28,97%	3,87%	-2,18%	-26,52%
Усвідомлений	47,54%	48,07%	46,99%	51,93%	-0,55%	3,86%
Системний	21,31%	21,54%	24,04%	44,20%	2,73%	22,66%
Показник «Вольові якості»						
Інтуїтивний	53,07%	43,24%	46,15%	11,49%	-6,92%	-31,75%
Усвідомлений	34,62%	44,59%	40,00%	54,73%	5,38%	10,14%
Системний	12,31%	12,17%	13,85%	33,78%	1,54%	21,61%

Серед провідних якісних зрушень у розвитку самоосвітньої компетентності студентів ЕГ відзначимо вмотивоване ставлення до самостійної роботи (мотивація більшою мірою стала носити системний, а не епізодичний характер). Нами зафіксовано високий рівень прагнень студентів оволодіти новими знаннями в галузі фізичної терапії, ерготерапії, вміннями використовувати нові методики фізичної терапії та ерготерапії, стійкий інтерес до здійснення самоосвітньої діяльності щодо окремих видів реабілітації. Це означає, що у студентів ЕГ на відміну від КГ більшою мірою сформувалася потреба підвищувати власний рівень кваліфікації за допомогою самоосвіти.

Також встановлено, що студенти ЕГ на відміну від КГ після проведення формувального експерименту можуть самостійно застосувати професійні знання та техніки тайм-менеджменту, складання інтелект-карт, різні методи роботи з інформацією для виконання нових практичних завдань.

Майбутні бакалаври з фізичної терапії, ерготерапії ЕГ мають уявлення про сутність пізнавально-пошукової діяльності й орієнтуються у нетипових професійних ситуаціях, здатні опанувати нові реабілітаційні технології самостійно.

У студентів сформовані вміння визначати цілі самоосвітньої діяльності, її планування та організації, вони достатньою мірою володіють навичками організації самостійної роботи та вмінням «навчатись впродовж життя».

Таким чином, у третьому розділі подано вирішення п'ятого завдання дослідження.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні набула теоретичного узагальнення та практичного вирішення проблема розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії. Узагальнення результатів здійсненого дослідження дало підстави сформулювати такі **висновки**.

1. Виявлено ступінь розробленості проблеми розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі їх професійної підготовки. З'ясовано, що фахова підготовка майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів недостатньою мірою спрямована на розвиток самоосвітньої компетентності, про що свідчить низка емпіричних і теоретичних досліджень. Зокрема, зафіксовано невміння випускників спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія» виконувати самоосвітню діяльність; надмірне зосередження освітнього процесу на традиційних способах реабілітації без урахування тенденцій розвитку галузі; несистемний характер використання самостійної роботи у змісті робочих програм; відсутність сформованого інструментарію оцінювання самоосвітньої діяльності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії тощо.

2. Охарактеризовано сутність і структуру самоосвітньої компетентності. На основі системного аналізу наукових праць уточнено зміст понять «самоосвітня компетентність майбутніх фахівців з фізичної терапії та ерготерапії» (якісна інтегральна характеристика фахівця, що поєднує здатність особистості здійснювати самоосвітню діяльність у галузі фізичної терапії, ерготерапії та ціннісні установки і прагнення до самоосвіти в цій галузі); «розвиток самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії» (процес удосконалення індивідуальних характеристик особистості, який базується на самоосвітній діяльності й ціннісних установках щодо власного професійного розвитку та реалізується через зовнішній і внутрішній вплив на розвиток знань і вмінь у галузі фізичної терапії, ерготерапії та на здатність здійснювати рефлексію).

Визначено компоненти самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії: мотиваційно-ціннісний, гносеологічно-праксеологічний, організаційно-особистісний.

3. Розроблено критерії, показники та рівні розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії. Для визначення розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії обрано критерії: мотиваційно-вольовий критерій (показники: ціннісні установки та мотивація до самоосвіти), пізнавально-діяльнісний критерій (показники: відтворення і використання знань з фізичної терапії, ерготерапії та вміння здійснювати самоосвітню діяльність) та

поведінковий критерій (показник: вольові якості). На основі показників схарактеризовано три рівні розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії: інтуїтивний, усвідомлений, системний.

4. Розроблено і науково обґрунтувати модель розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки. Теоретично обґрунтовано авторську модель розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії та ерготерапії у процесі професійної підготовки, яка включає взаємопов'язані структурні компоненти (методологічно-цільовий, методичний, діагностичний) і ґрунтується на системному, компетентнісному, праксеологічному, діяльнісному, проєктному, синергетичному та особистісно-орієнтованому методологічних підходах та загальнодидактичних (науковості, системності і послідовності, доступності, зв'язку навчання з життям, свідомості і активності, наочності, міцності засвоєння знань, умінь і навичок, індивідуального підходу) і специфічних (системності; професійної спрямованості; поєднання колективних та індивідуальних форм і методів навчальної діяльності; самоорганізації; мотивації) принципах навчання, описує методи (веб-квести, проєктні, навчальна екскурсія, складання інтелектуальних карт), форми (проблемна лекція, лабораторні заняття, диспути, дебати, конференції, круглий стіл, семінари, ділова гра, тренінги, виробнича практика) і засоби (відкриті освітні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення) навчання, а також ураховує педагогічні умови розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки (опанування майбутніми фізичними терапевтами, ерготерапевтами технік тайм-менеджменту, рефлексивних прийомів та методів роботи з інформацією; поширення спеціалізованих відкритих освітніх ресурсів; керування самостійною роботою майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів у процесі професійної підготовки; розробка індивідуальних програм фізичної терапії, ерготерапії).

5. Експериментально перевірено модель розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки. Результати експериментальної перевірки ефективності моделі розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії та ерготерапії у процесі професійної підготовки на рівні значущості 0,05 підтвердили її ефективність: на основі критерію Пірсона підтверджено істотні позитивні зрушення між рівнями розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії та ерготерапії у контрольній та експериментальній групах.

У студентів ЕГ наявне зростання за показником «Ціннісні установки» на системному (на 7,21%) та усвідомленому (3,3%) рівнях. Зафіксовано, що кількість студентів із системним рівнем розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії та ерготерапії на формуальному етапі експерименту в ЕГ зросла на 17,12%, з усвідомленим рівнем – на 3,87% за рахунок зменшення кількості студентів зі стихійним рівнем на 20,99%. За

показниками гносеологічно-праксеологічного критерію «Відтворення та використання знань», «Уміння здійснювати самоосвітню діяльність» кількість студентів ЕГ з системним рівнем розвитку самоосвітньої компетентності зросла на 25,41%, 22,66% та 20,64% відповідно. Зростання кількості студентів з системним рівнем розвитку самоосвітньої компетентності за показником «Вольові якості» в ЕГ зросла на 11,18%.

У ЕГ більшою статистично є частка студентів зі сформованою потребою і переконаністю у значущості самостійної навчальної діяльності, високою інтелектуальною активністю, захопленістю самоосвітньою діяльністю, прагненням долучатися до пошуково-творчого освітнього процесу, володінням методами організації самостійної діяльності з використанням інформаційних технологій, вмінням опановувати програмні продукти, необхідні для підвищення рівня своєї освіти, організовувати та планувати свою діяльність.

Здійснене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії. Перспективи для подальших досліджень вбачаємо у вивченні проблеми розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців з фізичної терапії в умовах магістратури, під час неформального та інформального навчання, із залученням технологій e-learning та m-learning.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ З ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЇ

Навчальний посібник

1. Середа Л.В. Набуття самоосвітньої компетентності студентами спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія». Суми, 2019. 100 с.

Статті у наукових фахових виданнях України

2. Середа Л.В. Критерії, показники та рівні розвитку компонентів самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії. *Фізико-математична освіта*. Суми, 2018. Вип. 1(15). Ч. 2. С. 102-105.

3. Середа Л.В. Етапи розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2019. Вип. 18. Т. 2. С. 90-93.

4. Середа Л.В. Методи та форми навчання, що підвищують ефективність формування самоосвітньої компетентності майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2019. № 67. Т. 2. С. 146-150.

5. Середа Л.В. Виробнича практика як засіб досягнення мети формування самоосвітньої компетентності майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів. *Інноваційна педагогіка*. Одеса, 2019. Вип. 19. Т. 2. С. 75-78.

6. Середа Л.В., Лянна О.В. Експериментальне дослідження проблеми формування самоосвітньої компетентності майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів як основи їх професійного розвитку. *Фізико-математична освіта*. Суми, 2019. Вип. 2(20). Ч. 2. С. 93-99.

Статті у закордонних виданнях

7. Середа Л.В. Формирование самообразовательной компетентности будущих специалистов по физической терапии и эрготерапии средствами информационных технологий. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*. Budapest, 2019. VII (35). Issue 213. P. 50-53.

Опубліковані праці апробаційного характеру

8. Середа Л.В. Самоосвітня компетентність майбутніх фахівців із фізичної терапії, ерготерапії як фактор розвитку їх професійної діяльності. *Діджиталізація в Україні: інновації в освіті, науці, бізнесі*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Бердянськ, 16-18 вересня 2019 року). Бердянськ, 2019. С. 78-80.

9. Середа Л.В. Самоосвітня компетентність майбутніх фахівців із фізичної терапії, ерготерапії як ключова вимога до підготовки кваліфікованого фахівця. *Україна майбутнього: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку*: матеріали міжнародного науково-практичного форуму (м. Суми, 13-15 вересня 2019 року). Суми, 2019. С. 106-107.

10. Середа Л.В. Самоосвітня компетентність майбутніх фахівців із фізичної терапії, ерготерапії як критерій оцінки конкурентоспроможності випускника ЗВО. *Сучасні тенденції організаційно-методологічного забезпечення підготовки фахівців: проблеми та шляхи їх вирішення в умовах глобалізації та своєкономічної інтеграції*: матеріали всеукраїнської науково-методичної Інтернет-конференції з проблем вищої освіти і науки (м. Харків, 18 листопада 2019 року). Харків, 2019. С. 212-215.

11. Середа Л.В. Розвиток здатності до самоосвіти у професійній підготовці майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії. *Тенденції розвитку психології та педагогіки*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 1-2 листопада 2019 року). Київ: ГО «Київська наукова організація педагогіки та психології», 2019. Ч. 2. С. 49-52.

12. Середа Л.В. Методика web-квестів як засіб формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців з фізичної терапії та ерготерапії. *Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей* (НПК-2019): матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 5-6 грудня 2019 року). Суми, 2019. С. 86-88.

13. Середа Л.В. Формування самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії засобами інформаційних технологій. *Інформаційні технології в освітньому процесі*: матеріали науково-практичної Інтернет-конференції (м. Чернігів, 9-15 грудня 2019 року). Чернігів: ЧОШПО ім. К.Д. Ушинського, 2019. С. 112-114.

14. Середа Л.В. Самоосвітня компетентність майбутніх фізичних терапевтів та ерготерапевтів. *Психологія і педагогіка в системі сучасного гуманітарного знання XXI століття*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 13-14 грудня 2019 року). Харків: Громадська організація «Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2019. С. 102-106.

Опубліковані наукові праці,

які додатково відображають наукові результати дисертації

15. Серета Л.В. Застосування інформаційних технологій у процесі формування самоосвітньої компетентності майбутніх фахівців з фізичної терапії та ерготерапії. *Технології електронного навчання*. 2019. № 3. С. 11-19. URL : <https://texel.ddpu.edu.ua/index.php/TeXEL/issue/view/3/3>

АНОТАЦІЇ

Серета Л.В. Розвиток самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії, ерготерапії у процесі професійної підготовки. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (доктора філософії) за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка, Суми, 2020.

У роботі представлено модель розвитку самоосвітньої компетентності майбутніх бакалаврів з фізичної терапії та ерготерапії у процесі професійної підготовки, яка включає взаємопов'язані структурні компоненти (методологічно-цільовий, методичний, діагностичний) і ґрунтується на системному, особистісно орієнтованому, діяльнісному, проектному, синергетичному й компетентнісному методологічних підходах та загальнодидактичних і специфічних (студентоцентризму, професійної спрямованості, самоорганізації, мотивації, візуального наповнення, використання відкритих освітніх ресурсів) принципах навчання, описує методи (веб-квести, проектні, навчальна екскурсія, складання інтелектуальних карт), форми (проблемна лекція, лабораторні заняття, конференції, круглий стіл, семінари, ділова гра, тренінги, виробнича практика) і засоби (відкриті освітні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення) навчання.

Ключові слова: самоосвітня компетентність; самоосвітня діяльність; розвиток самоосвітньої компетентності; майбутні бакалаври з фізичної терапії, ерготерапії; професійна підготовка.

Серета Л.В. Развитие самообразовательной компетентности будущих бакалавров физической терапии, эрготерапии в процессе их профессиональной подготовки. – Квалификационная научная работа на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук (доктора философии) по специальности 13.00.04 «Теория и методика профессионального образования». – Сумский государственный педагогический университет имени А.С.Макаренка, Сумы, 2020.

В работе представлена модель развития самообразовательной компетентности будущих бакалавров физической терапии и эрготерапии в процессе их профессиональной подготовки, которая включает взаимосвязанные структурные компоненты (методологически-целевой, методический, диагностический), и базируется на комплексе методологических подходов

(системного, компетентностного, деятельностного, проектного, синергетического и личностно-ориентированного) и совокупности принципов (общедидактических и специфических: системности; профессиональной направленности, сочетание коллективных и индивидуальных форм и методов учебной деятельности; самоорганизации; мотивации), предусматривает усовершенствование содержания профессиональной подготовки с использованием форм (проблемная лекция, лабораторные занятия, диспуты, дебаты, конференции, круглый стол, семинары, деловая игра, тренинги, производственная практика), методов (проблемные, веб-квесты, проектные, учебная экскурсия) и средств (открытые образовательные ресурсы и специализированное программное обеспечение).

Ключевые слова: самообразовательная компетентность; самообразовательная деятельность; развитие самообразовательной компетентности; будущие бакалавры физической терапии, эрготерапии; профессиональная подготовка.

Sereda L.V. Development of self-educational competence of future bachelors in physical therapy, ergo therapy in the process of their professional preparation. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The thesis on competition of a scientific degree of for candidate of pedagogical sciences (PhD) on a specialty 13.00.04 «Theory and methods of professional education. – Makarenko Sumy State Pedagogical University, Sumy, 2020.

The dissertation proposes the solution of the scientific problem of development of self-educational competence of future bachelors in physical therapy, ergo therapy in the course of their professional preparation.

Having analyzed the scientific literature on the definition of concepts: «competence», «self-education», «self-educational activity», «self-educational competence», «formation and development of self-educational competence» in the process of training specialists, it should be noted that, despite the significant results of scientific research, carried out by domestic and foreign scientists, a holistic generalization of the concept of «self-educational competence of future bachelors in physical therapy, ergo therapy» was not obtained, which confirms the insufficient degree of elaboration of research findings.

The term «self-educational competence of future specialists in physical therapy and ergo therapy» will be understood as a qualitative integral characteristic of a specialist, which combines the confirmed ability of the individual to carry out self-educational activities in the field of physical therapy, ergo therapy and self-esteem and values.

The concept of «development of self-educational competence of future bachelors in physical therapy, ergo therapy» is understood as a process of improvement of individual characteristics of the individual, based on self-educational activity and value-based attitudes towards one's own professional development and realized through the influence of (external and internal) skills therapy, ergo therapy and the ability to reflect on them.

The self-educational competence of future bachelors in physical therapy, ergo therapy is a phenomenon with a complex structure, which includes motivational-value component, epistemological and praxeological component, and organizational-personal component.

Diagnostic toolkit for determining the development of self-educational competence includes the following criteria: motivational-volitional (indicators: value orientations and readiness for self-development), cognitive-activity (indicators: reproduction and use of knowledge from PTE and ability to perform self-educational activity) and behavior). We distinguish such levels of development of self-educational competence of future bachelors in physical therapy, ergo therapy as spontaneous, conscious, systemic, which we will continue to use in our research.

This paper presents the author's model of development of self-educational competence of future bachelors in physical therapy and ergo therapy in the process of their professional preparation. The developed model includes interrelated structural components (methodological-targeted, methodical, diagnostic), and is based on a set of methodological approaches (systemic, competence, activity, design, synergistic and personality-oriented) and set of principles (systematic, professional combination of collective and individual forms and methods of educational activity; self-organization; motivation), the improvement of forms, methods and means of the process of vocational training laboratory using problems, debates, debates, conferences, round table, seminars, business game, training, production practice), methods (problematic, web quests, project, study tour, drawing up of intellectual maps) and means.

Future bachelors in physical therapy, ergo therapy of the experimental group, after conducting the forming experiment, professionally substantiate and express their own point of view, always ready to take responsibility for their own decisions, capable of constantly updating knowledge in the professional field. Such students have the skills to cooperate with the members of the group, they are able to engage in dialogue, establish professional relationships. They are able to adequately assess their own capabilities and achievements, the results of their own professional activities, as well as those of other team members to analyze the weaknesses and correct them. Future bachelors in physical therapy, ergo therapy of the experimental group after carrying out the forming experiment have the ability to self-analyze the results of self-educational activity, understand the role of the process of self-development in professional activity. They are characterized by the ability to supplement knowledge in the professional field, the ability to systematically organize professional activities and adequately evaluate its results.

Generalization of the obtained results confirmed the achievement of the goal of the dissertation research, the fulfillment of its tasks and the reliability of the hypothesis at the significance level of 0.05.

Keywords: self-educational competence; self-educational activity; development of self-educational competence; future bachelors in physical therapy, ergo therapy; professional training.